

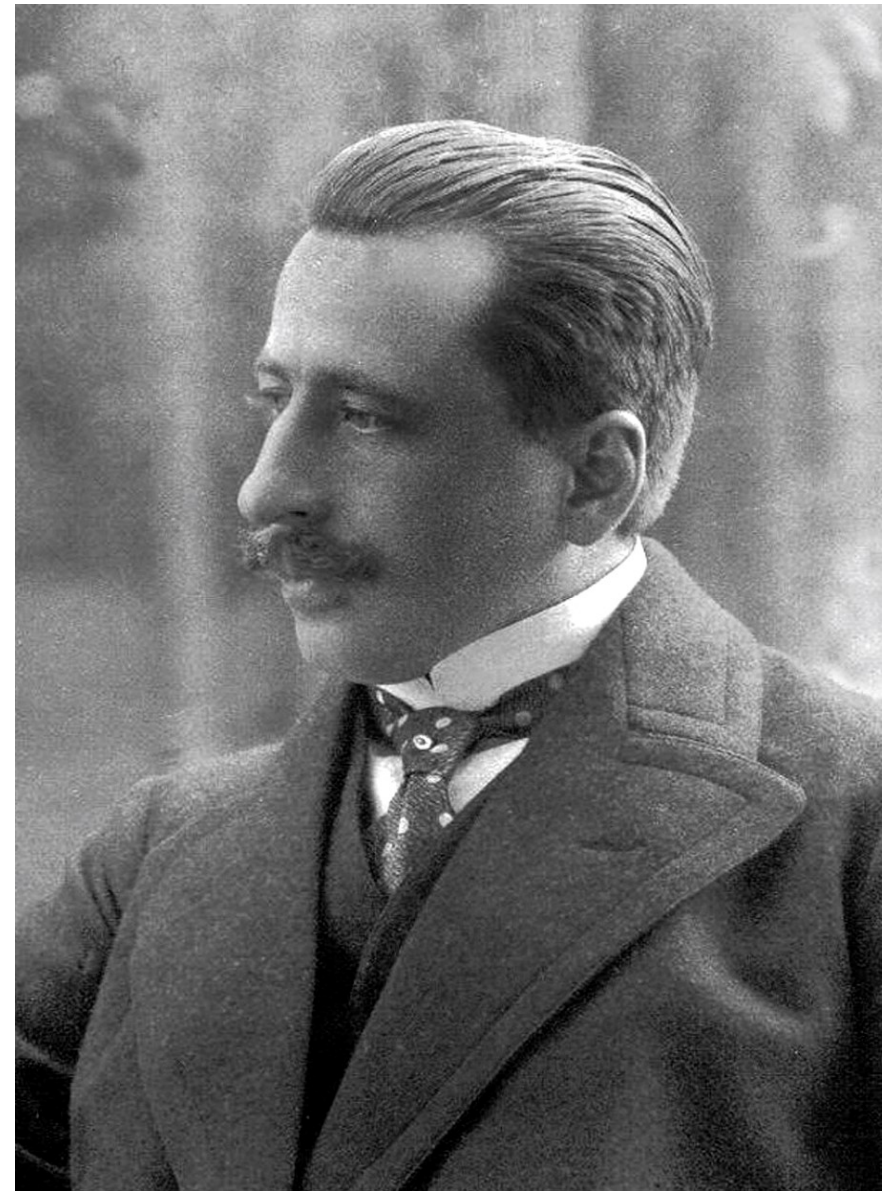
En behöver inte så mycket

Historien om Wiggs Mössmakeri

Som blev ett
personalägt storföretag

1897 - 1971

Oscar Wigén karl för sin hatt

Hans tekniska intresse gjorde honom till storföretagare

Från torparson till pälsdirektör

Historien om knektasonen som blev storföretagare

Karl

Oscar

Wilhelm

Namnet Wigén har alltid varit knutet till Tranås pälsindustri. Det kom för övrigt ganska tidigt att inta en särställning genom att tre bröder, en i sänder, flyttade in till Tranås, etablerade sig som företagare inom facket, drev tillverkningen framåt och under många år gjorde sina betydande insatser här, dels i samarbete, dels var för sig.

Familjen Wigg i slutet av 1800-talet. Främst fr.v. Ida Kristina, Sofia Wigg, Wilhelm, Oscar och August Wigg. Bakom dem: Anna, Johan och Carl.

Nu är de tre bröderna – Carl, Oscar och Wilhelm – sedan många år borta, och deras livsverk har liksom pälshandeln, genom modet och miljö- naturintresse till stor del försvunnit. Namnet Wigén, som anknyter till faderns grenadjärsnamn, antog de 1906. (Wigg)

August Wigg på trappan till torpet Lilla Källeberg, där familjen bodde från 1896. Wigg avled 1924, 78 år gammal och ligger begravd på Ingatorps kyrkogård.

I början av 1860-talet kom mössmakare Johan Petter Fång till Lövstads samhälle – senare Tranås. Han hade först sin verkstad i målare Sandbergs fastighet vid Storgatan 8, ett hus norr om Röda Kvarn där Södermalms servicehus nu finns.

Firman flyttades till ett hus på Nygatan där Geijers pensionat senare kom att ligga och där var han fram till 1884. Nu flyttades företaget först till Storgatan 16 och i mitten av 1890-talet till Storgatan 20, där Bosättningen senare kom att ligga, se nedanstående bild.

Mössmakare Johan Peter Fång omkring 1890 med sin fru och några av barnen. Stående till höger ses dottern Elin, senare gift med Carl A. Wigén.

Sommaren 1897 kom den 22-årige Carl Wigén till Tranås. Han skulle bli expedit i Blomgrens manufakturaffär, som fanns i den gamla Lindska fastigheten Storgatan 22. I Tranås träffade han snart dottern till mössmakare Fång. Efter en tid bytte han arbete och kom till Fångs mössmakeri. Han gifte sig med Elin redan samma år och 1898, 23 år gammal, övertog han sin svärfaders mösstillverkning och affärsrörelse.

Carl A. Wigén utvidgade mössmakeriet till fabrikmässig tillverkning i en byggnad vid Ågatan, på den tomt, där riks försäkringsverkets sjukhus byggdes 1924. Huset låg med gaveln mot Ågatan och baksidan mot Bosätningens tomt. Det var 1901 som denna utvidgning av mösstilverkningen startade.

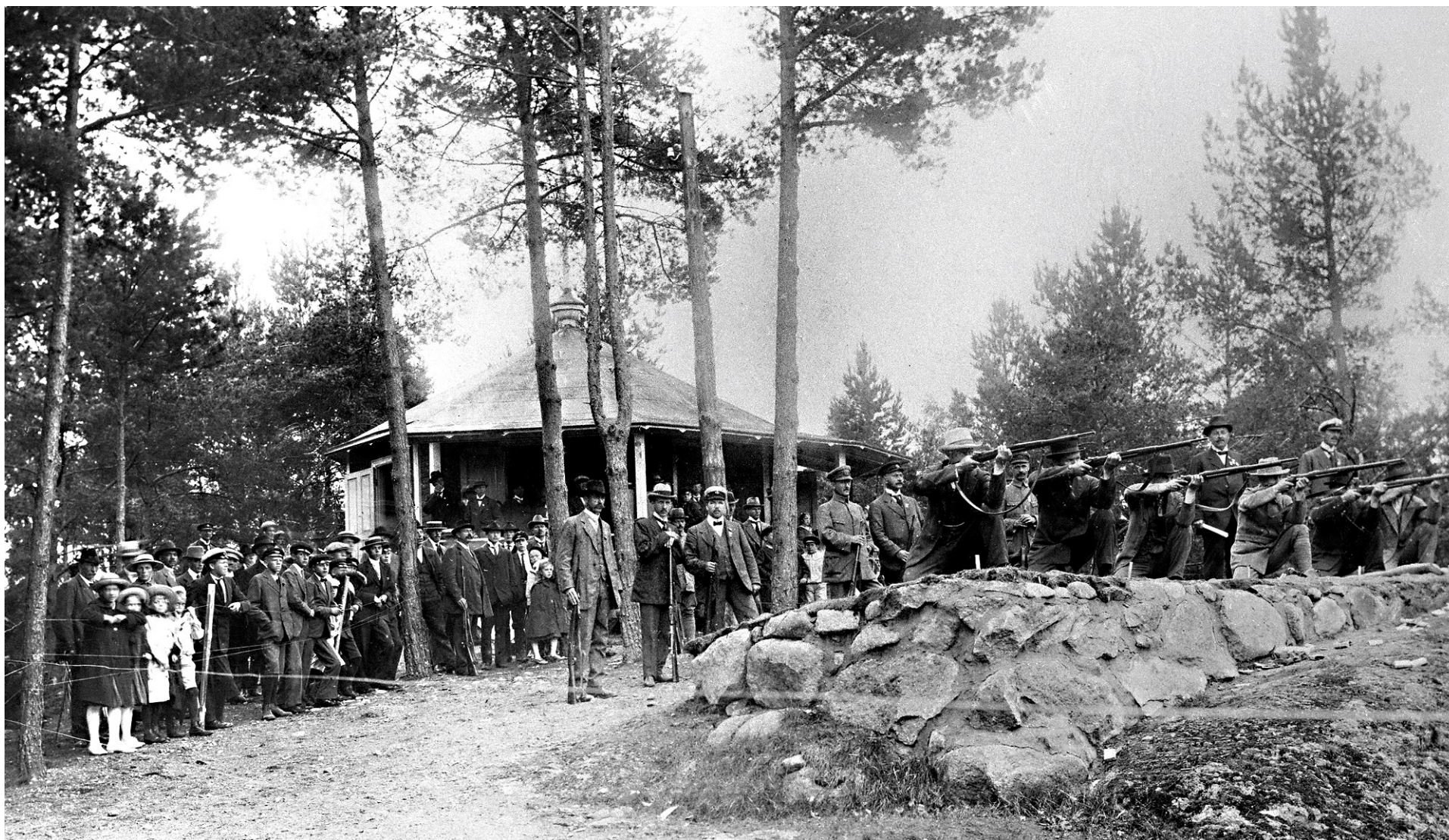

Denna mössverkstad användes av Wigén till våren 1905, då verksamheten flyttades till Ågatan 15. Den stora huvudbyggnaden på samma tomt mot Storgatan var färdig 1906, då Carl A. Wigén flyttade sin affär dit från Storgatan 20. 1906 Byttes också namnet Wigg ut mot Wigén. Man tyckte att detta namn hade en bättre klang och dessutom var det vid den tiden modernt att ha ett namn med accent.

Ett par år efter att Carl Wigén övertagit sin svärfaders mösstillverkning kom också hans broder Oscar till Tranås. Det var år 1900 och avsikten var att han skulle söka arbete på en snickerifabrik. Hans utrustning för egen start i livet inskränkte sig till ett litet matsäcksknyte och en enda krona i kontanter. Fader Wigg hade gett honom den kronan samtidigt som han gav uttryck för föräldrarnas önskan att Oscar skulle skriva hem snart. Oscar bodde hos brodern Carl, som nu hade fått det ganska välordnat. Men Carl tyckte det var bättre att Oscar hjälpte honom att sy mössor i stället för att utbilda sig till snickare. Så blev det också, och därmed hade Oscar kommit in på den bana, där han sedan gjorde så betydande insatser.

En av Oscar Wigéns allra bästa vänner allt ifrån det att han kom till Tranås och till hans död var disponent Henning Ode, senare under många år verksam i Jönköping.

Odes första sammanträffande med Oscar Wigén på hösten 1900, kort efter att Oscar flyttat in till Tranås. Ode med några kamrater övade sig i skjutning på skyttegillet's bana, när den 20-åriga Oscar kom dit för att se på. Ingen av kamraterna kände till ynglingen, men de lade märke till, att han hade kläder som satt mycket illa och att han var liten, mager och blek. Ode tog emellertid an Oscar och detta ledde sedan till livslång vänskap. En läkare hade också lagt märke till Oscars

När seklet var ungt brukade Tranås Skyttegille anordna festligheter i Ängarydsskogen. Bilden visar de medverkande på marsch till festplatsen. I tåten för festtåget går fröknarna Elsa Filén, Elin Hellemarck, Ida och Elin Hagström. Skytten med geväret på axeln är industrimannen Oscar Wigén. Bilden är tagen på Ö. Järnvägsgatan med Järnvägshotellet i bakgrunden.

Måleribolaget där Oscar Wigg anställdes för att lära till Snickare. Längst till vänster i första stående raden syns Oscar Wigg. Året är 1900

En läkare hade lagt märke till Oscars dåliga kondition och tog honom under sin vård. Det visade sig att Oscar i hög grad besvärades av näsblödning, som nedsatte krafterna, och det var nog så och så med matordningen. Det dröjde emellertid inte länge förrän Oscar repade sig, inom parantes sagt blev han också en god skytt, även om hans första entré på skjutbanan inte imponerade.

Oscars tekniska begåvning kom väl till uttryck mycket tidigt och fick sin stimulans bl.a, vid vattenhjulet hemma i bäcken och av mekanismen i faderns gevär. Dessa anlag kom också snart till uttryck, sedan han blivit anställd i mösstillverkningen hos brodern, Carl Wigén, där han bl.a. blev specialist på att reparera symaskiner. Längre fram i tiden, när han reste vida i landet för att visa kunderna sin produktion, passade han också ofta på att se till deras symaskiner.

Sannsagan om baretten.

Det var år 1901 som en dam från Kuranstalten kom in i Carl Wigéns affär med ett par astrakanskinn och önskade att få en barettsydd av skinnen. Oscar Wigén var vid detta tillfälle ensam i affären, men då väcktes den tanken att han själv skulle göra baretten i stället för att beställa den hos en körsnärffirma i Malmö. Han visste ju ingenting om hur pälskinn skulle bearbetas till färdigt plagg. Men nätterna var långa och han beslöt att i hemlighet sätta igång med arbetet. Med hjälp av en trästock för mösstillverkning, vadd, snören, nål och tråd fick han så fram just den baretten som beställaren hade önskat. Sedan var det förstås något av ett äventyr att skära skinnet, men även det lyckades.

När baretten hämtades var brodern Carl i affären och han undrade vem som gjort den. Då berättade Oscar om hur han arbetat om nätterna och inte velat förråda sin hemlighet förrän arbetet var klart. Ägarinnan till baretten blev nöjd och detta arbetsresultat har ofta betecknats som själva upphovet till att Carl Wigén började ta upp tillverkningen av pälsvaror.

Personalen fotograferade på Ekmarksberg den 11 maj 1906, samma dag som Oscar blev ensam ägare av företaget Oscar Wigéns päls- och mössfabrik. Till höger sitter den snart 26 årige Oscar och kvinnan i helfigur stående framför den bakre raden är firmans först anställda, Lydia Svensson.

År 1909 flyttade Oscar in sitt företag i en nybyggd fastighet på Storgatan 2.

På bilden ser man ett begravningsfölje på väg till gamla kyrkogården, tiden bör vara omkring 1920. Den vita byggnaden till höger är Oscar Wigéns fabrik på Storgatan 2 byggd 1909. Huset till höger med balkongerna byggdes 1904, och huset till vänster om Wigéns ägdes av Fundin. Nästa hus till vänster är mejeriet färdigt 1912 och längst till vänster ses Korkfabriken som revs för att ge plats åt Folkets Hus som blev färdigt 1937, Storgatan 8.

Sömmerskor hos Oscar Wigén omkring 1910. I mitten av den bakre raden står Lydia Svensson.

Oscar Wigéns mössverkstad 1912. Från vänster: Lydia Sjöström (Franzén), Elin Johansson, Elin Carlström (Göransson), Ida Ahlstrand, Edit Englund (Fransson), Hulda Pettersson (Björk) Stående Lydia Svensson och Rut Jonsson.

Storgatan 2, år 1913.

Främre raden från vänster: Jenny Asp, Elin Svensson, David Johansson, Daniel Olsson, Oscar Wigén, Oskar Norell, Ivan Norell, Axel Turén och Olof Holm. Mellanraden: Anna Fransson, Lydia Sjöström, Ida Sjöström, Anna Andersson, Olga Svensson, Signe Johansson, Lydia Svensson och Bertil Andersson. Överst: Allan Sandberg, Artur Sundbäck, Sven Dahlström och Verner Norell.

Wigénshuset, Storgatan 24, byggt 1906. Här hade Carl Wigén sinn Möss och Pälsaffär. Då han efter första världskriget kom i obestånd tog brodern Wilhelm över rörelsen 1920. Carl flyttade till Göteborg för att förestå broder Oscars butik där.

Carl Wigéns Möss och Hattaffär på Storgatan 24, fastigheten var nybyggd år 1906. Expediterna är okända, men lokalen är känd tack vare det fina taket som numera finns bakom ett innertak. Men samma fina glastak finns bevarat i Intersportbutiken i samma fastighet.

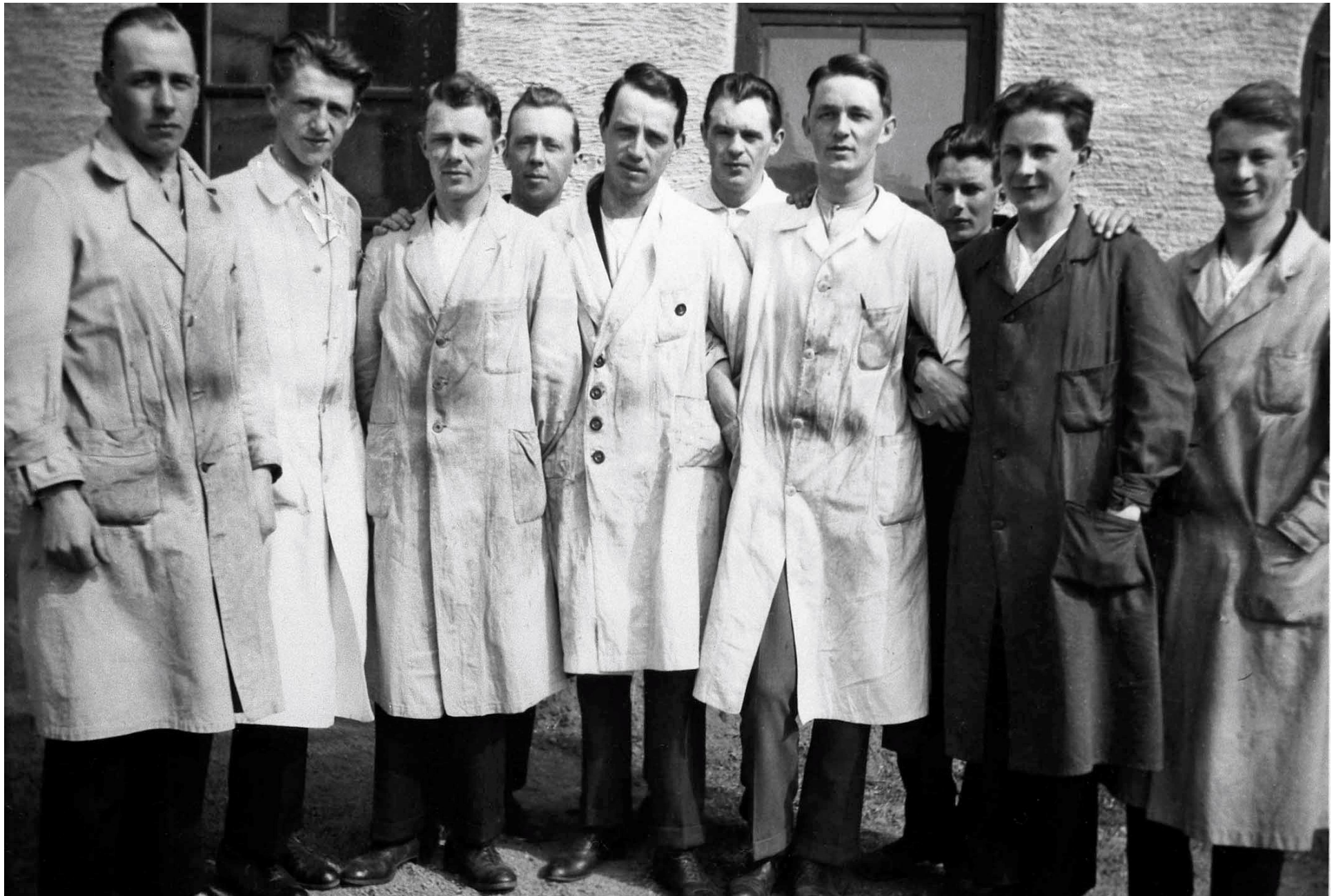

Brodern Wilhelm, som tidigare skaffat sig handelsutbildning, reste 1905 till Hamburg för att fortsätta sina studier. Han kom åter till Tranås några år men flyttade 1912 till Mariannelund, som lantbruksinspektör. Först 1920 kom han tillbaka till Tranås och övertog då brodern Carls verksamhet, då han ju kommit i obestånd. Wilhelm drev sitt företag till sin död 1948, då hans son Olof Wigén tog över företaget.

Fritz Lundberg till höger med sin personal framför den nybyggda fabriken, Storgatan 7, 1908. Nyanställt till den nya fabriken var Bl.a. Daniel Olsson, verkmästare, och Olof Holm.

Några år i fortsättningen tillverkades hattar och mössor med tonvikten främst på tyg som material. Men genom tillkomsten av Fritz Lundbergs fabrik för beredning och färgning av skinn skapades snart nya möjligheter. Under 1910- och 1920-talen omfattade tillverkningen förutom tygmössor de då så moderna pälskragarna.

Buntmakare omkring 1925. Fr.v. Edvin Andersson, Adolf Adler, Helmer Nilsson, Artur Sundbäck, Ivan Ljungqvist, Bergdahl, Ture Fransson, Thimar Nilsson, Erik Nyqvist och Thorvald Olsson.

Pälsmössblockare på Wigéns år 1925. Från vänster: Erik Rosén, Frans Sundbäck, John Nilsson, Carl Björklund, Edvard Bäckdahl.

Tiden började väl också mogna för pälskapporna, men när omkring 1925 de första försöken gjordes på detta område vid Oscar Wigéns firma, ansågs pälskonfektion vara ett vågstycke. Omkring sig hade dock ledaren en grupp skickliga medarbetare och systematiskt skapades det ett produktionssystem, som pekade mot en givande framtid

Personalen utanför verkstaden Storgatan 2, år 1926, 35 stycken plus en handfull tjänstemän.

Det har kanske onödigt skarpt betonats, att Oscar Wigén inte före sin ankomst till Tranås hade någon som helst utbildning för de branscher, mössmakeri och pälsvarutillverkning, som han senare blev en kraftfull ledare för. Man ska då veta att han var blott 20 år gammal när han kom till Tranås. Även om han inte heller senare passerade någon traditionell utbildningslinje, tog han med sitt rörliga intellekt, sin organisationstalang och ledarförmåga väl vara på alla möjligheter att lära.

Oscar Wigén inspekterar persian på pälsauktion Leipzig.

Oscar Wigén skaffade sig affärskontakter, även internationellt. Under första världskriget började han resa till Tyskland och besökte under sina affärsresor Leipzig, Berlin och Frankfurt. Senare utsträckte han sina resor till Frankrike och England. I början av 1930-talet började han även att resa till Ryssland och besökte bl.a. Moskva och Leningrad.

FRANZ XAVER PETTER 1781-1866

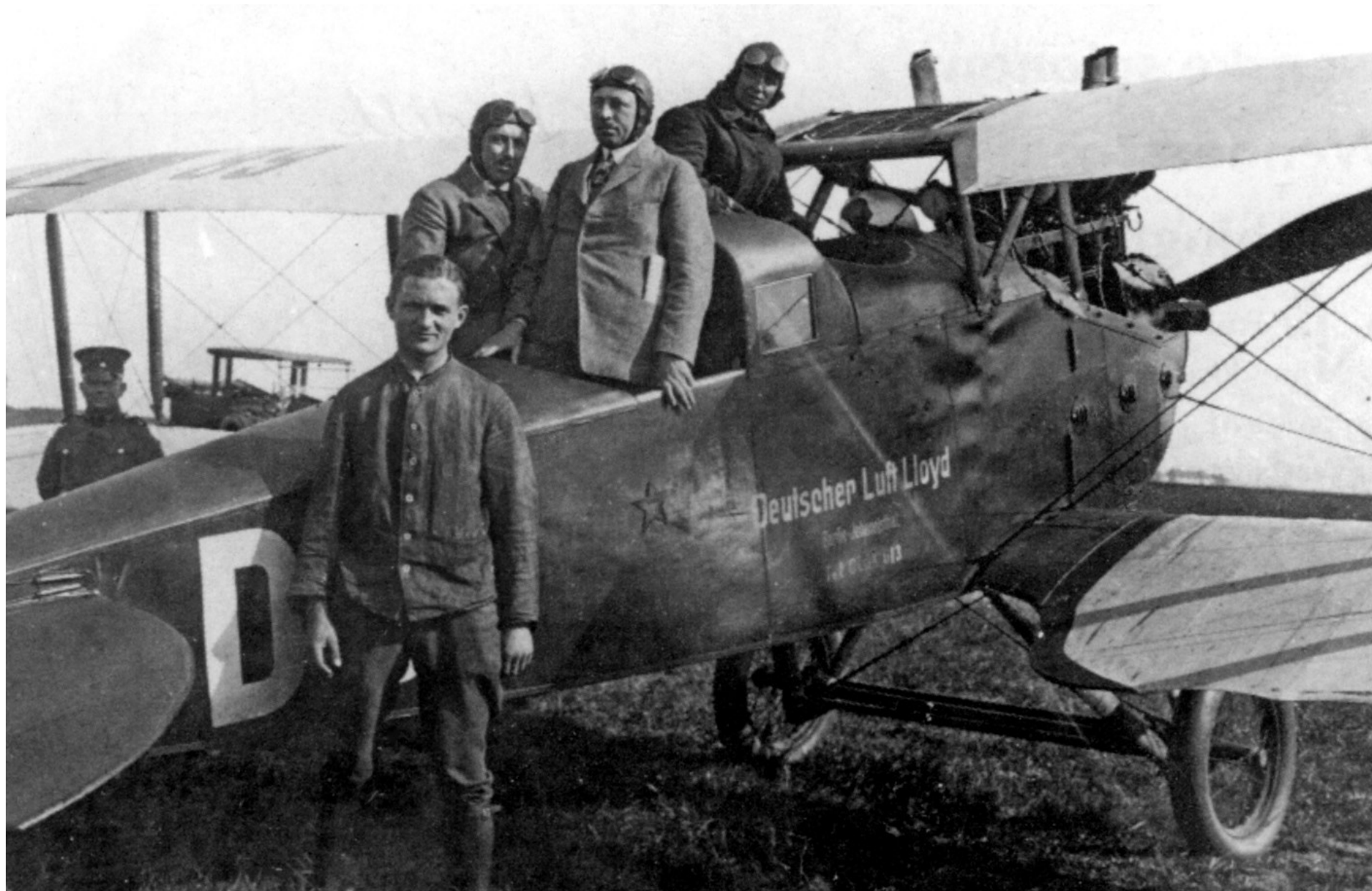
Vid ryska statens försäljning av tsarens konstskatter i Leningrad gjorde Oscar Wigén ganska stora inköp av gobelänger och tavlor. 1920.

En sådan finns i bolagets ägo och är upphängt i administrationsbyggnadens trappuppgång mellan andra och tredje våningen. Den är målad av en österrikisk konstnär, F. Petters, förmodligen i Spanien. Tavlan var en gåva från det österrikiska hovet till den ryska.

På den ursprungliga ramen finns en skylt i förgyllt trä med texten F. Peters, med kyrilliska och latinska bokstäver. Vid antikrundans besök i Tranås 2007 värderades tavlan till c:a 500 000 kr. Vid en kvalitetsauktion i Uppsala, i dec. 2007, ropades tavlan in av ett engelskt konstmuseum för 1 300 000 kr.

Tavlan som tidigare hängde i Wigéns trapphus är 239 cm hög 175 cm bred

På bilden ser man två bröder Wigén stående i baksitsen på ett dubbeldäckt flygplan av en typ, som användes under första världskriget. Mannen till höger är Oscar Wigén och den andra sannolikt brodern Wilhelm. Båda var pälsdirektörer i Tranås.

Karin var dotter till Carl Wigén, hon var målmedveten, begåvad och företagsam. En duktig simmare och simhoppare, som utövade sin sport i Svartån. Hon blev Tranås första kvinnliga bilförare, som körde farbror Oscars bilar. Karin blev lite av Oscars favoritflicka som dåd och då hjälpte honom på kontoret och fick resa med honom ute i Europa. Han hjälpte henne så att hon, efter första världskriget fick studera språk vid Leipzigs universitet, hon blev mycket språkbegåvad. Karin lärde sig att flyga i Leipzig våren 1921, men fullföljde inte utbildningen till certifikat.

Sveagatan 1, Fundins fastighet uppförd omkring 1905. Konditoriet på hörnet ägdes och drev av Amanda och Edla Johansson med bageri i källaren och lägenhet en trappa upp. Nästa trappa gick in till Lindwalls Specerier Glas och Porslin, affärsinnehavare var Robert Lindwall som öppnade sin butiken 1907, 23 år gammal. Nästa hus till vänster en bit in på gården, är Storgatan 2 Oscar Wigéns fabrik.

I Hubbarpsskogen då seklet var ungt. Robert Lindwall, Oscar Wigén, Eskil Artberg och Olof Knut-Ekwall.

Robert Lindwall och Oscar Wigén blev mycket goda vänner som medlemmar i skytteföreningen och man spelade tennis med andra kamrater i Hubbarpsskogen. Lindwall var också aktieägare i AB Oskar Wigén.

1926 hittar man inte okände Fritiof Nilsson-Piratens namn bland deltagarna vid bolagsstämman. Denne var sedermera under flera år företagets juridiske rådgivare.

Författaren och Advokaten Frithiof Nilsson Piraten föddes i Fjärs härad 1895 och studerade juridik i Lund. Det var den 15 maj 1921 som advokat Frithiof Nilsson Piraten bosatte sig i Tranås. Han hade blivit ombedd att förestå advokatfirman Selander o Karlholm i Motalas filial i Tranås. Efter två år övertog han själv rörelsen under eget namn fram till 1931.

På bilden ser man Wigénare ta plats på "Carl Johan"

I många år kom de Wigéns anställda med glädje ihåg firmautflykten med "Carl Johan", sommaren 1930. Det var sista året som Carl Johan gick i trafik. Året efter ankrades fartyget upp vid färjeläget, ångmaskinen monterades ned och skänktes till Tekniska museet.

Wigéns personal på firmautflykt till Malexander 1929, där man bl. annat tittade på resterna efter den förödande kyrkobränden samma år (där bilden också är tagen).

Det var musikunderhållning ombord av Scoutorkestern.

Från Falkgatan över Tingshusbron kommer man till huvudentrén som har formen av en pergola och en 19 meter hög minaret vars topp har en elektrisk jättelampa.

Wigéns utställningsmonter på Tranåsutställningen 1930.

Följande stod att läsa i ortspressen. "Genom sin representant, firma **Wilhelm Wigén**, utställer **AB. Oscar Wigén** en rikhaltig kollektion av bolagets tillverkningar."

1930 uppgick försäljningen till 1,6 milj. kr. Efterkrigstidens besvärligheter övervanns och firman hade skapat en lovande goodwill för den fortsatta utvecklingen. Det stundade verklig högkonjunktur och man hade mycket att göra, när den 1908 inköpta fabriken den 11 juni 1933 härjades av en våldsam eldsvåda.

En fruktansvärd eldsvåda, troligen den största i förhållande till förstörda värden, som någonsin inträffat i Tranås, Härjade på söndagseftermiddagen A-B. Oscar Wigéns möss och pälsvarufabrik, på Storgatan 2, som på ett par timmars tid fullkomligt ödelades så när som på en mindre tillbyggnad mot Vasagatan.

När brandkåren anlände hade elden med explosionsartad kraft slagit igenom taket och hela fjärde våningen, där elden börjat i en hisstrumma, och hela byggnaden var helt övertänd. Här gällde det att begränsa elden och skydda de närbelägna hyreshusen och mejeriföreningens byggnad. Att man lyckades väl får tillskrivas brandkåren och de 300 frivilliga och det gynnsamma vädret.

Skall man förutom de båda brandkårerna nämna några särskilda så bör det vara de ynglingar, från det gästande tivoli som var i Tranås. Viga som apor kilade de med slangledningarna uppför stegarna och var för övrigt med på de mest utsatta platserna, särskilt på det Fundinska taket, där deras prestationer helt vist voro av den största betydelse.

Så fort man insåg hur överhängande eldrisken var satte man igång med räddningsarbetet. Sålunda lyckades man rädda Wigéns handelsböcker, då bolagets kassörska på ett mycket rådigt sätt ingrep. Man lyckades också rädda en hel del skinn och färdiga pälsar. Även mejeriets böcker och dess lager av smör och ost satte man i ett tidigt stadium i säkerhet. Likaså det som förvarades i socknens kommunalrum på tredje våningen, så när som på en gardin, vilken man antagligen inte ansåg mödan värd att rädda.

"Här ser du mitt livsverk nu", yttrade Oscar Wigén till en kollega och god vän, när han dagen efter branden stod och betraktade den rykande ruinen. Han var nämligen i Stockholm när branden bröt ut. Rörelsen måste byggas upp från grunden och man satte genast igång med detta. Lokalfrågan löstes provisoriskt på så sätt, att man fick hyra Carl Wigéns f.d. fabriksfastighet vid Ågatan

Vid bolagsstämman 1937 kom Gunnar Petterssons (Perlinds) namn för första gången med i styrelsesammanhang, som suppleant. Han anställdes i bolaget redan 1925. Men redan under 1930-talet gjorde han sig allt mer gällande i företagets administration och var ledarens högra hand.

Efter branden på Storgatan 2 började produktionen inom några dagar på Ågatan 15. Den stora porten leder till innergården och här fanns entréerna till kontoren och fabriken. År efter år ökade Wigéns omsättningen och personal. Nya maskiner anskaffades. Landet delades upp i försäljningsdistrikt. Wigéns hattar, mössor och pälsvaror levererades i en aldrig sinande ström över hela landet. Företaget växte ut så att det fick en ledande ställning inom landet i såväl möss- som pälsbranschen.

Personalen på Wigén 1935 och Ågatan 15. Sittande i mitten den 55-årige Oscar Wigén och till vänster om honom sitter verkmästare John Svegmo. Företaget hade nu ungefär 100 medarbetare

Bilden visar pälsavdelningen vid Ågatan år 1935 och illustrerar de miserabla och trånga arbetsförhållanden som då rådde.

Pälssortering och skinnlagret vid fabriken på Ågatan, Oscar Wigén längst bort i vit rock. Året är 1935.

Personalfest i fabriken på Ågatan. Det serverades kaffe och tårta, året var 1937.

Oscar Wigén, som tredje man från höger, på sammanträde med Sveriges Pälsfabrikantförening, året är 1936.

Gunnar Perlind, som tredje man från höger, på sammanträde med Sveriges Mössfabriksförening, 1936. Första man från höger kan vara Axel Baard från Sommens mössfabrik.

Ungefär 140 medarbetare samlade för fotografering på innergården till Ågatan 15. Året är 1938.

Södra hatt, Vasagatan

Till vänster ser man fabrikslokalen på Vasagatan som kallades för "Södra hatt". Till höger längst bak ser man mejeribygggnaden, och mitt mellan dessa fastigheter låg tidigare Wigéns fabrik som brann 1933. Man fick också möjlighet att inrymma delar av pälstillverkningen i den delen av gamla fabriken som inte var brandskadad.

Tillskärningsavdelningen på södra hatt i början av 1940-talet. Längst fram står Karl Björklund som var fackföreningens ordförande och blev en av arbetarnas representanter i personalstiftelsens styrelse 1944.

Sysalen på "Södra Hatt" i början av 1940-talet

Plyschkappor, Ågatan 21

På våren 1940 upptog man också tillverkning av plyschkappor, som då upptog ett verkligt behov. Den tillverkningen inrymdes i den Rohméiska fastigheten vid Ågatan 21. Husen revs 1976 och här byggdes den fastighet där Apoteket öppnades 1993.

I en lokal vid vaddfabriken som låg vid korsningen Kanalgatan – Forsgatan öppnades pästillverkning 1943. Fabriken kallades för "Södra päls".

I vaddfabrikens lokaler tillverkade och skar man till foder för mössor och pälsar.

I pälsfabrikens lokaler
stoppade man in
sömmerskor där det
fanns plats och trappen i
bakkant leder upp till
skinnsorterarna.

Här under det dagsljusförsedda snedtaket utfördes det viktiga arbetet med skinnsortering och tillskärning. Bilderna är från 1943.

Arkiv – modellsnickarverkstad

Arkiv och modellsnickarverkstad fanns i några lokaler på Falkberget

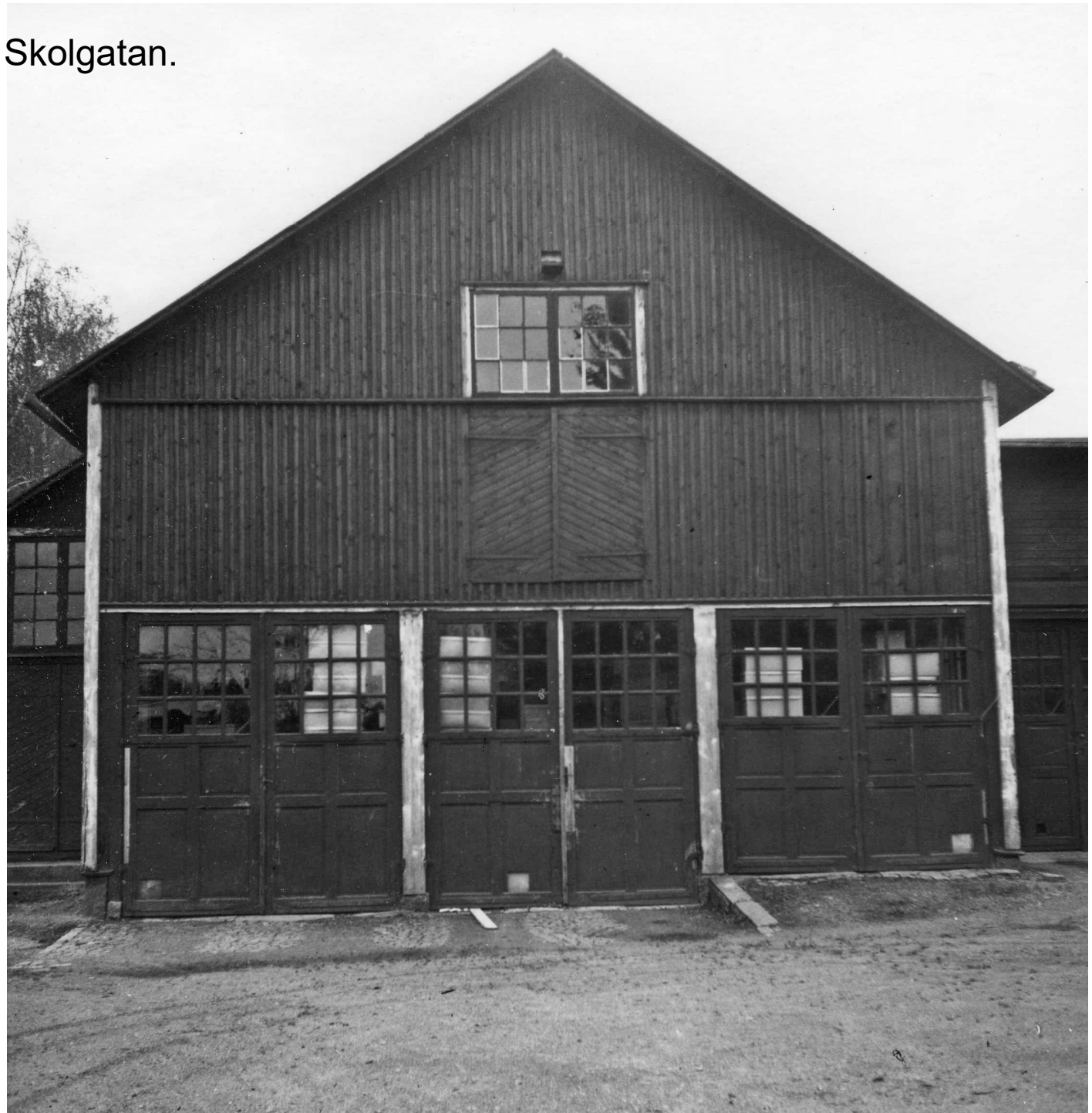
Snickarverkstaden
på Falkberget

Färdiglager för hattar hade man i obebott hus i kvarteret Svalan.

Färdiglager på Skolgatan.

Ett färdiglager för
herrhattar fanns i
anläggare Alfred
Gustavssons fastigheter
på Skolgatan.
Bilden från 1943

På bilden ovan ser man lagerpersonal emballera kartonger med herrhattar för vidare transport. Vem skulle i dag stå en kall vinterdag och jobba utomhus på en arbetsplats av lämmar upplagda på träbockar. Att det är kallt förstår man när man ser att dom har vantar på händerna och en termos med kaffe framför sig.

Nu är arbetet slutfört och mannen med pälsmössan tittar fram mellan kartongerna. I bakgrunden ser man Tingshuset som delvis byggdes av grundläggare Gustavsson, och invigdes 1910. På tingshusdammens is ser man skridskoåkande ungdomar. Vårvinter 1944.

1944 använde man utställningsrestaurangen som färdiglager

Vinsten ökade för varje år så redan 1941 ökades aktiekapitalet genom en fondemission. Kapitalet ökades med 226 800 kr och varje aktieägare fick 7 nya aktier för var tionde gamla. Aktiekapitalet ökade till 550 800 kr och fördelades enligt följande. Oscar Wigén 1 070, Robert Lindwall 2, Henning Ode 3, Ebba Hjelmqvist 12 och Carl Hallqvist 12, sammanlagt 1 101st

Lundberg med sin personal år 1908

Att försöka förklara skinn- och pälsindustrins utveckling i Tranås med att peka på belägenhet eller något i den stilen är bara gissningar. Tranås skapade sin ställning i skinnets värld tack vare, att direktör Fritz Lundberg i början på 1900-talet startade sitt skinnberederi i staden – och tack vare att några av hans anställda lämnade honom för att starta egna företag också i Tranås.

Silverräv, Rödräv, Utter & Ekorre

m. fl. sorters pälskinn uppköpas till högsta dagspriser. Insänd skinn för värdering. Vid köps avslutande insändes likvid omedelbart. Icke köpta skinn avgå genast i retur.

AKTIEBOLAGET OSCAR VIGÉN
Rikst. 94, Tranås.

Skinerberederierna en sanitär olägenhet.

Det kan ju inte undvikas, att skinerberederierna producera en del avfallsprodukter, som varken tilltalar synsinnet eller luktsinnet. Det är i bokstavig mening skinnets baksida. Och så kom det från myndigheterna förelägganden, som även om man förstod att deras syfte nog var gott dock å andra sidan rörde föga förståelse för företagaren och hans näring, menade vår sagesman. Men vad det led så ordnade saken upp sej. Man gjorde det bästa från båda hållen och som alltid, när så sker, så kom till ett för båda parterna tillfredställande resultat.

Innan kriget i Norge infördes skinn från Amerika, men den 9 april 1940 sattes stopp för den införseln. Sedan fick man in en del skinn från Ryssland, men så utbredde sig kriget åt öster, och så var det stopp även här Det är två saker, som bereder svårigheter för pälsstillverkningen för närvarande (1941 pågående krig). Det ena är omöjligheten att få råvaror från utlandet, den andra är **lyxskatten**.

SKINNETS VÄG FRÅN RÅVARA TILL PÄLSSKINN.

Skinnen kommer till berederiet i konserverat tillstånd. Konserveringen göres genom saltning eller torkning.

I beredningen ingår bl.a. följande arbetsmoment:

Vekning = blötläggning.

Fläskning = borttagande av underhuden.

Betning = garvning, som göres i kar i våtavdelningen.

Smörjning av skinnets lädersida med fett.

Torkning.

Lejdring = skinnen får rotera med sågspån i tunna.

Skärning = förtunning av lädret.

Pegling = sträckning och putsning av lädersidan.

Piskning.

Klippning.

Därefter följer ev. färgning. Färgningen göres i kar, liknande dem i beredningen.

Efter färgningen upprepas flera av ovan nämnda moment såsom lejdring, sträckning m.fl.

Skinnberedning en krävande sysselsättning

Skinnberedningen omfattar många olika moment och är en krävande procedur. Skinnen blir både stötta och blötta, skrapade och piskade innan de är färdiga att skickas till skräddaren. De passerar ett flertal maskiner och många händer, innan de duger till att göra dampälsar av. Och arbetet är inte av det angenämaste slaget.

Ljungqvists
Päls.1941

En del av Ljungqvists skinnberederi sett från Tingshusbron. Foto är från 1960-talet. Firman hette från början AB Svensk Pälsskinnberedning och bildades 1915 av Ljungqvist, Petersson och Dahlström. Även "Skinn David" var med. År 1917 bröt sig de övriga ut ur firman och bildade Tranås Skinnberederi och Ljungqvist fortsatte rörelsen ensam under, Ljungqvist Päls.

Fabriken på Ågatan 1942.

Följande bildserie visar hur trångt och i vilket dåligt skick fabriken egentligen var, men det funkade.

Fabriken sedd från Ågatan från norr mot söder och Lilla Torget, Personbilen är en Opel – F 8919, som personalen fick låna och använda på sin fritid.

Bilden till höger visar hur porten in till innergården användes som cykelparkering. Härifrån skedde alla transporter till och från fabriken, personal, kunder, material och färdiga varor.

Cykelparkering ända fram till trappen, här var också huvudentrén till hela fabriksanläggningen.

Papptillskärningen var förlagd till källarplanet där Torsten Johansson arbetade.

Engrosslagret (inköp och försäljning av beredda och råa skinn) fanns också i källaren

Packlagret fanns på bottenplanet. Packmästare och chauffören Hugo Uhlan.

En del av tygmössfabriken som kallades för "Norra möss", den låg på andra våningen
Sömmerskan längst fram är Ingrid Leck.

Sömmerskan på "Norra hatts" andra våningen är föreståndare Ebba Unér

*Pälsfabrikens sysal
på tredje våningen*

Skinnsortering och skinnlager på fjärde våningen

På fjärde våningen fanns pälsavsyningen som utfördes av Olga Svensson.

Mössblockning på andra våningen.

Planeringsavdelningen

Med kontoristerna Viola Åkerstedt och Barbro Hjalmarsson

Kundrum,
provrum päls
fanns på
tredje
våningen

Planeringskontor,
Kundrum, provrum
för Hattar o
mössor, på tredje
våningen.

Oscar Wigén avlider 1944

Man hade således tillverkning på flera platser i staden och utnyttjade även en del hemsömmerskor. Som helhet betraktad var utvecklingen emellertid under denna tid tämligen låst genom bristen på produktionslokaler. Oscar började planera för bygge av en större anläggning och 1938 köptes ett markområde på Säbyvägen, Tyvärr fick han aldrig uppleva sina planer förverkligade.

Mitt i segerloppet, mitt i den hårt tillkämpande framgången avled Oscar Wigén den 11 november 1944. Dödsfallet kom dock inte överraskande. Oscar Wigén hade under några år lidet av en alltmer besvärande kälkramp.

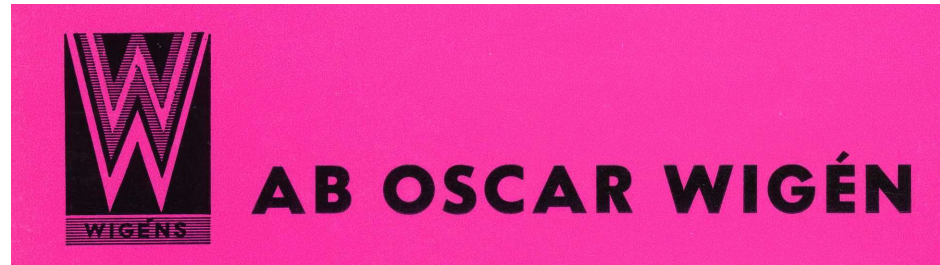
Oscar Wigén dog barnlös och man var naturligtvis undrande över hans testaments utformning.

Fem dagar före sin död hade han emellertid klarlagt sin sista vilja.

Oscar Wigén logotyp fram till 1955

Så här såg varumärket ut 1969

Nuvarande logan.

Oscar Wigén fick dock aldrig uppleva förverkligandet av sina planer på företagets fortsatta utbyggnad. När han avled 1944 visade det sig emellertid, att hans testamentariska förordnanden insatte alla i företaget anställda – då och i framtiden – som delägare. Wigéns var ett miljonföretag och ett kvalitetsbegrepp och Oscar Wigén, som aldrig var gift, hade önskat att det skulle bestå i hans namn. Testamentet väckte stort uppseende och diskuterades i pressen. Det innehöll inga närmare utformade direktiv rörande organisationen för den form av företagsdemokrati, som det syftade till. Däremot angav testamentet klart, att styrelsens ordförande, disponent Henning Ode, Jönköping, skulle fastställa den nya arbetsformen enligt donatorns intentioner.

Arvskiftet efter Oscar Wigén upprättades den 11 november 1946 och nettobehållningen som uppgick till 395 858 kronor och 33 öre tilldelades stiftelsen som enligt testamentet skall främja AB Oscar Wigéns framtida verksamhet och fortbestånd. (1 568 000 kr i år 2006 års penningvärde)

Henning Ode förverkligade testamentet.

Disponent Henning Ode som härstammade från Tranås och sedan unga år varit god vän med Oscar Wigén samt därtill varit mycket engagerad i bolagets uppgifter, visade sig vara rätt man för detta förtroendeuppdrag. Det var både ovanliga och svårbemästrade problem han ställdes inför, men de löstes i gott samarbete med övriga ledande män inom företaget.

Testamentet väckte stort uppseende och diskuterades livligt i den svenska pressen. Tanken var att rörelsen skulle fortsätta som tidigare och att testamentets tillgångar skulle överlämnas till en personalstiftelse.

Bussarna på plats på torget i Tranås och väntar på Wigéns personalen för transport till Jönköping.

För att högtidlighålla tillkomsten av AB Oscar Wigéns Personalstiftelse och för att överlämna den delen av behållningen i Wigéns sterbhus inbjöds företagets personal till en festlighet på Stora Hotellet i Jönköping onsdagen den 29 maj 1946.

Delar av personalen i krittstrecksrandiga kostymer, färdiga för resan till Jönköping. Evert Stjärnvall, Thimar Nilsson och Gunnar Unér

Detta var ett märkligt tillfälle i flera avseenden. Det var första gången i Svensk industris historia som en industriman överlätit sin rörelse till de anställda. Av dessa fick 58 personer mottaga Patriotiska sällskapets guldmedalj. Därjämte erhöll personalen arbetspremier på sammanlagt 50 000 kr.

Nu är vi på väg till Jönköping, 1946. Sjöstedt, Valborg Gustavsson och Gaby Söderqvist.

Mannen i mörk kostym är Börje Ekström och damerna är Willy Carlstedt och Linnea Larsson.

Följande är utdrag från Wigéns jubileumsskrift "75-år 1981", skrivet av Bengt Lindwall son till Robert Lindwall som var nära vän med Oskar Wigén som jag har skrivit om tidigare i den här berättelsen:

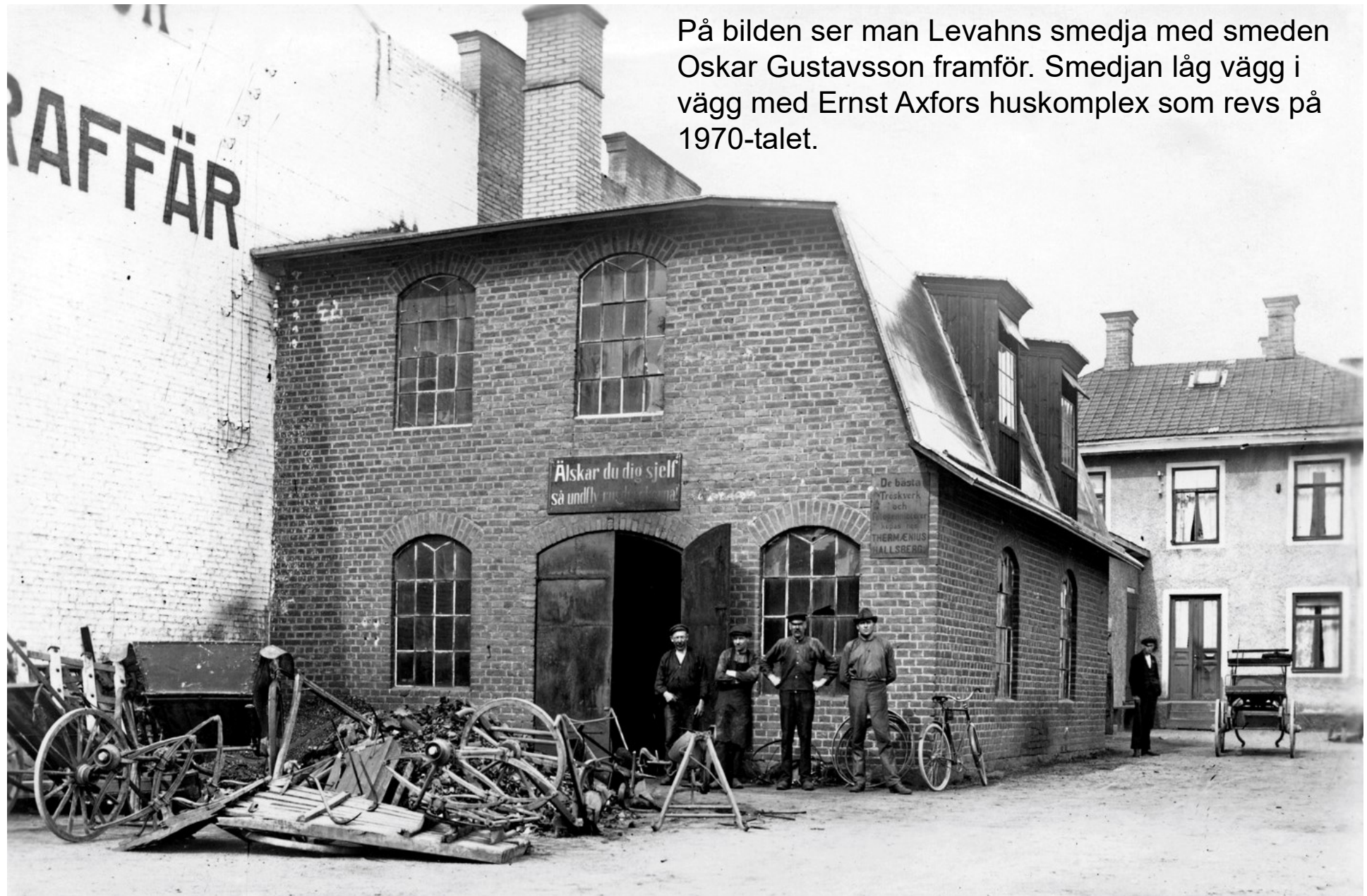
Min far Robert och Oscar var mycket goda vänner och det första minnet jag har av "farbror Oscar" är då jag låg inlagd på Apelvikens Kustsanatorium utanför Varberg. Oscar hälsade på mig i samband med en affärsresa till Varberg, på sjukhuset kom han i kontakt med en översköterska som han bjöd ut. Efter det kom han ofta och hälsade på mig, om det var för min eller sköterskans skull vet jag inte.

På bilden ses Tranås segerrika tävlingstrupp. Från vänster Olof Knut-Ekwall, Edv Bäckdahl, C.F. Lind, Oscar Wigén och Claes Rundberg.

År 1918 arrenderade Oscar och min far var sin tomt uti Hätte av Stockhaus-Åberg. Efter några år när Stockhaus-Åberg hade avlidit ville sterbhuset sälja tomterna. Oscar var på affärsresa och sterbhuset ville ha besked omgående, om Wigén skulle köpa sin tomt. Priset var en krona per kvm och tomten var på 2 900 kvm.

På bilden ser man Levahns smedja med smeden Oskar Gustavsson framför. Smedjan låg vägg i vägg med Ernst Axfors huskomplex som revs på 1970-talet.

En av Oscar Wigéns umgängesvännar var smeden Gustavsson. De hade många gemensamma intressen bl.a. boxning och de missade aldrig ett boxningsreferat i radion, även om det var mitt i natten som när Harry Persson boxades i Amerika.

*Direktör Perlind , här i samspråk med
företagets kassör och kamrer Britta
Strandberg.*

Gunnar Perlind blev företagets nya chef och förde företaget vidare med fast hand och en outtröttlig energi. Arbetet gick vidare och planeringen av den nya fabriken tog form med stor grundlighet, allt medan verksamheten svällde och produktionen pockade på bättre utrymmen.

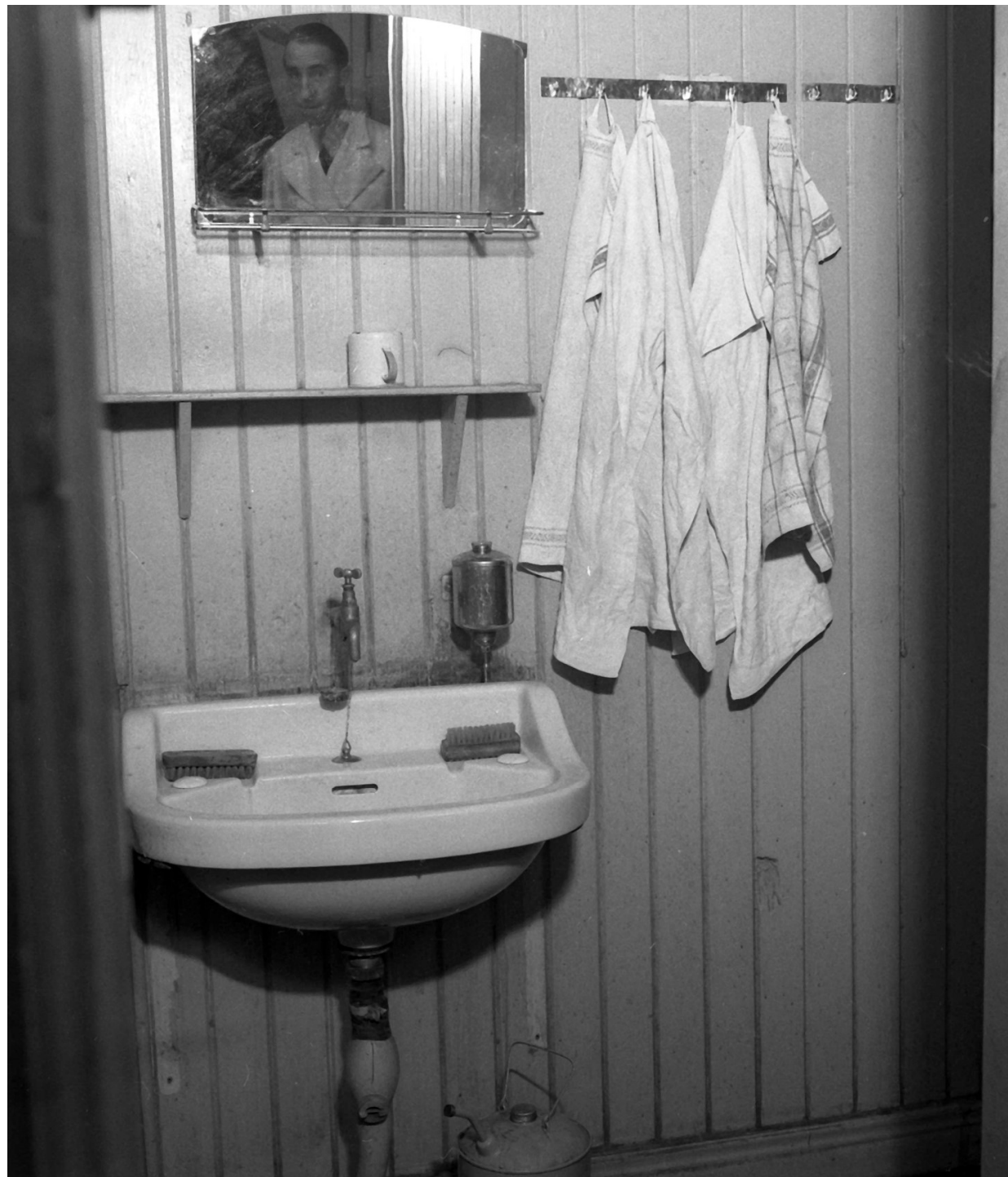
Här hälsar Perlind på buntmakare Carl Björklund som var fackföreningens ordförande.

Personalens omklädningsrum

Så här såg personalens
tvättutrymmen ut.

I spegeln ses Bengt Elmhed,
Oscar Wigéns privatchaufför,
representant och avdelningschef

Men arbetet fortsatte som vanligt och nya yngre medarbetare anställdes och utbildades.

Man hade sommaren 1952 hunnit så långt, att alla beräkningar för nybyggnad vid Säbyvägen låg klara – det fattades bara tillstånd att sätta igång byggnadsarbetet.

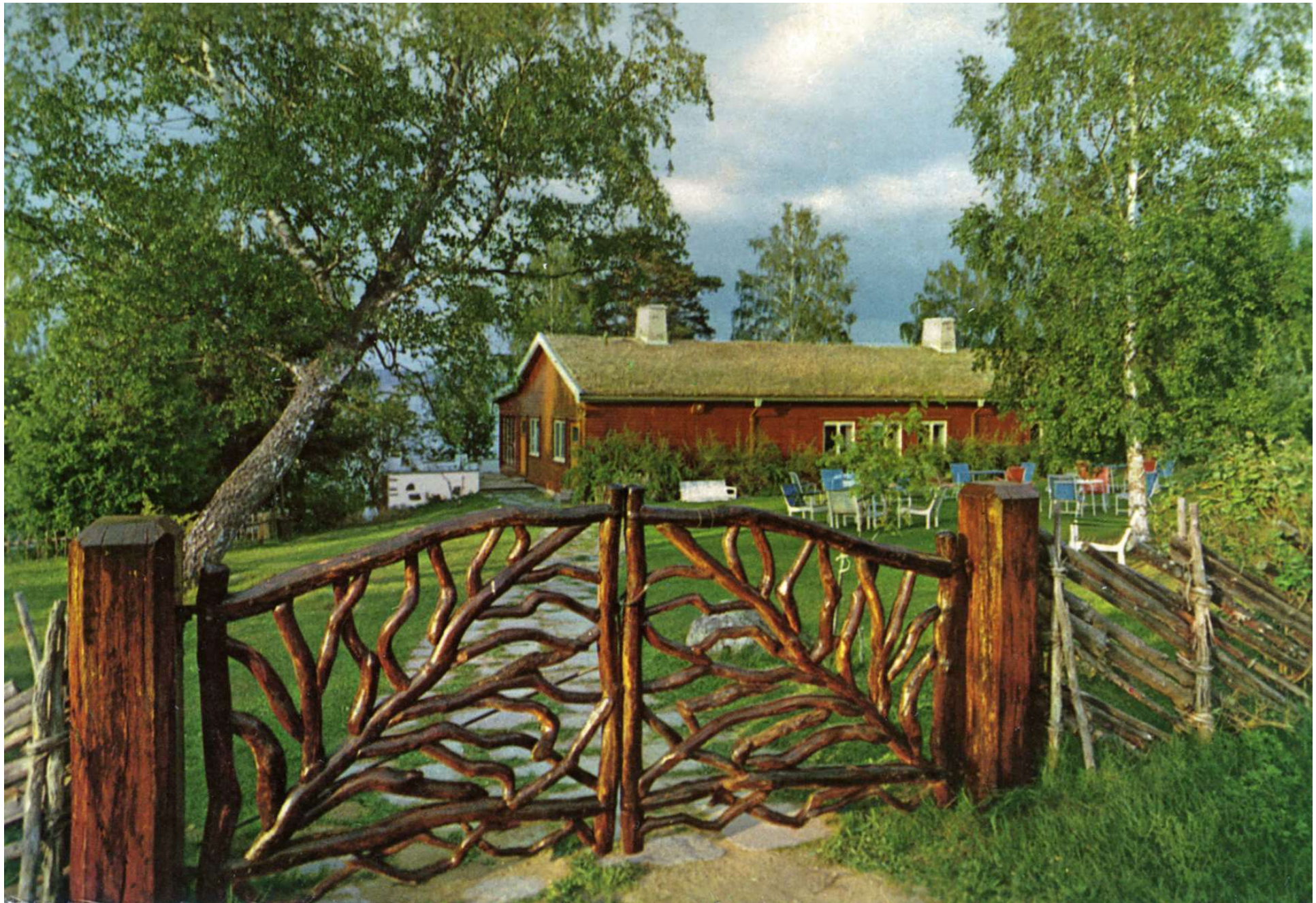
JENNY HULTMAN, Oscar Wigéns hushållerska från 1924 till 1944. Oscar hyrde andra våningen på David Johanssons hus vid Götgatan. Vi hade ofta små kaffehippor och Oscar var alltid med fast han inte drack kaffe utan till kakan tog han ett glas saft. Oscar var den enklaste man kunde tänka sig när det gällde vardagsmat men han ville hjärna ha mat som lagades i hans barndomshem, då blev han nöjd. På kvällarna blev det många telefonsamtal och han hade ofta gäster hemma, om han inte var ute på sina många utlandsresor. På söndagsmorgnarna gick han upp tidigt, för då var det skytte som gällde. Skytte var hans stora fritidsintresse.

Han hade god kontakt med sina syskonbarn och Carls döttrar kom ofta på besök. Konstnären och spelemannen Olle Ekwall var ofta på besök och han bodde hos oss en hel vinter när han fru hade gått bort. Arvid Hjelmqvist, som också var konstnär, övernattade hos oss när han gav sina kurser på Hantverksföreningen. Det var han som ritade stenen vid Oscar Wigéns grav.

Vi var ofta ute på bilutflykter med goda vänner, en gång åkte vi Vättern runt och låg över i Hjo. Vi gjorde en kaffepaus vid alphyddan i Jönköping, där bilden nedan är tagen. Från vänster sitter jag, Jenny Hultman, Linda Lindwall, Lydia Johansson (Ulfsbo), Emanuel Karlsson, David Johansson (Ulfsbo), Anna Karlsson, Oscar Wigén, August och Gertrud Landström.

Ute vid sjön Sommen, ett av Sveriges största och naturskönaste vattendrag, har man byggt upp en fritidsanläggning åt sig, som det är få förunnat att äga. Fritidsstugan vid Hätte uppfördes 1948.

Härute seglar man, badar och ligger på latsidan... Här finns roddbåtar, canadensare, härliga gräsmattor och kaffe och läskedrycker när man vill.

En stunds avkoppling och njuta av den fantastiska utsikten mot sjön Sommen.

Det är inte bara när Wigénarna vill koppla av som stugan kommer till nytta. Under en följd av år har fritidsanläggningen varit en värdefull tillgång vid branschmöten, presskonferenser, kurser etc.

En pingis turnering kan vara en skön avkoppling under en konferens med kunder.

Modellörkurs för körnärer vid fritidsstugan år, kursen hölls av Gunnar Rydén år 1951.

**Första personalfesten
på Hätte**

Personalen anlände till fritidsstugan med S/S Strömsholmen och Boxholm II, den 10/8 1948.

Musiken ombord spelades av musiker som var anställda på företaget. Till vänster ses Gunnar Borg och till höger Stig Unér och Rune Rylander.

En fullastad Boxholm II anländer till bryggan vid fritidsstugan.

Matkön blev lång av hungriga gäster, sjön suger. Till vänster står Gunnar Ljungberg och Lill-Kalle Karlsson.

Gästerna placerades på altanen. Till vänster Simon Kjäll och Gaby Söderkvist.

Eller som här inne i Fritidsgården. Till vänster Ingrid Claesson och Greta Sandberg.

Säkert många kända ansikten bland gästerna.

Här skålar Arne Kollberg med sina arbetskamrater Erik "Kisa-Andersson" och Lasse "vitlock" -Johansson.